

פרשת בראשית

בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ.

איתא במס' ראש השנה, ביקש קהלת להיות כמשה רבינו. יצאה בת קול ואמרה כתיב יושר דברי אמת ולא קם עוד נביא כמשה רבינו. ותמוה.

יש לפרש, דאיתא במדרש, בראשית ברא אלוקים הדא הוא דכתיב ראש דברך אמת. והכוונה הוא שהיה קשה למה כתיב בראשית, היה צ"ל בראשונה ברא אלוקים. אלא כתיב בראשית לרמוז שראש דברך אמת, שהסופי תיבות של בראשית ברא אלוקים הם אמת. והנה, הסופי תיבות של ברא אלוקים את הוא ג"כ אמת, והאותיות הן ביושר. נמצא דמרומו מלת אמת ביושר ובהיפך.

וחז"ל אמר עוד דכתיב בראשית ולא בראשונה לרמוז שהעולם נברא בשביל משה שנקרא ראשית. וזה ניחא אם חזינן הרמוז של אמת ביושר דהיינו מברא אלוקים את, ונשאר בראשית לרמוז שנברא העולם בשביל משה. אבל אם חזינן הרמוז של אמת מבראשית ברא אלוקים ולא ביושר אז אינו מוכח דנברא העולם בשביל משה רבינו, די"ל דכתיב בראשית לומר שראש דברך אמת.

וזהו שאמר ביקש קהלת להיות כמשה רבינו, ואין לומר איך רוצה להיות כמשה רבינו הא מעלתו כ"כ גדולה שהעולם נברא בשבילו, שאפשר לומר שזה שכתב בראשית אינו בא להראות שהעולם נברא בשביל משה אלא לומר שראש דברך אמת. לזה יצאה בת קול ואמרה כתיב יושר דברי אמת, שמילת אמת נרמוז לנו ביושר דהיינו מברא אלוקים את, וא"כ נשאר בראשית לומר שנברא העולם בשביל משה שנקרא ראשית, וא"כ אין שייך לקהלת לעלות למדרגתו של משה רבינו.

(חנוכת התורה)

ויאמר אלוקים יהי אור, ויהי אור. וירא אלוקים את האור כי טוב.

איתא במדרש, והארץ היתה תוהו אלו מעשיהם של רשעים, ויאמר אלוקים יהי אור אלו מעשיהם של צדיקים, ואיני יודע באיזה מהן חפץ יותר. מדכתיב וירא אלוקים את האור כי טוב, אז במעשיהם של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהם של רשעים. ולכ' תמוה, איך יהיה ספק שחפץ ה' במעשיהם של רשעים יותר משל צדיקים.

והנה, מסברא מצוה שהרשע עושה תחשב יותר ממצוה שהצדיק עושה, כי הרשע צריך להתגבר ולכבוש יצרו יותר מהצדיק ויהיה שכרו יותר. אבל למעשה הקב"ה נותן שכר לרשעים בעוה"ז ולצדיקים בעוה"ב, חזינן דמצוה של צדיק חביב יותר. וההסבר בזה הוא, שאם יעשה הרשע מצוה בכוונה זו שעושה אותו הצדיק היה באמת ראוי ליתול שכר יותר משל צדיק. אבל הקב"ה יודע מחשבות הרשע שעושה זה כדי ליטול שכר בעוה"ז, וממילא הוא נותן לו כך, והרמב"ן בפר' ויקרא אמר שלולי כן הוי מצוה של רשע חשוב יותר משל צדיק.

ובזה מבואר המדרש שהקב"ה בתחלה לא היה יודע איזה מהן חביב יותר, המצות של רשעים או המצות של צדיקים ואין אנו יודעים מחשבות הרשע. אבל מדכתיב וירא אלוקים את האור כי טוב, דהיינו שראה הכוונות של המעשים וראה שהרשעים עושים אותו כדי ליטול שכר בעוה"ז אז במעשיהם של צדיקים חפץ ולא במעשיהם של רשעים.

ולפי זה אתי שפיר מה שכתב ויבדל אלוקים בין האור ובין החשך, שנתקשה בו רש"י איך שייך הבדל בין אור לחשך שמובדל מעצמו. אבל הפשט הוא דמצות של רשעים הם חשך ולא אור משא"כ של צדיקים, ורק הקב"ה שיוודע מחשבות אפשר להבדיל ביניהם.

(כתב סופר)